

mişvar'da başladı. Bugün (2009 yılı) Timişoara'nın nüfusunun % 85,52'si Romenler, % 7,5'i Macarlar, % 2,25'i Almanlar ve % 4,73'ü diğer milletlere ait unsurlardan oluşur. Son istatistik bilgilerine göre bölgede en büyük yatırımlar İtalyanlar'ındır. Şehirde birkaç üniversite vardır. Bunların en önemlisi Universitatea de Vest'tir. Ayrıca Romen Teatrul National, Romen Opera Nationala, Alman Devlet Tiyatrosu ve Macar Devlet Tiyatrosu bulunmaktadır. 2004 yılı tahminlerine göre 315.000 nüfuslu bir şehir olan Timişvar günümüzde Romanya'nın idarî birimlerinden Timiş'in merkezidir. Aynı zamanda önemli bir sanayi merkezidir; şehirde motor, metalürji, elektronik sanayii dışında gıda, tekstil ve deri sanayii önemli yer tutar.

BİBLİYOGRAFYA :

C. Feneşan, *Cultura Otomana a vilayetului Timişoara: 1552-1716*, Timişoara 2004; Feridun M. Emecen, *Osmanlı Klasik Çağında Siyaset*, İstanbul 2009, s. 221-238; a.m.f., "Kara Ahmed Paşa", *DİA*, XXIV, 357-358; Sadık Müfit Bilge, *Osmanlı'nın Macaristanı*, İstanbul 2010, tür.yer.; P. Fodor, "Das Wilajet von Temeschwar zur Zeit der Osmanischen Eroberung", *Südost-Forschungen*, LV, München 1996, s. 25-44; G. Dávid, "The Eyâlet of Temesvár in the Eighteenth Century", *OM*, XVIII/1 (1999), s. 113-128; a.m.f., "Arad ve Gyula Sancakbeyleri", *TDA*, sy. 120 (1999), s. 55-70; a.m.f., "Temesşvâr", *EP²* (Fr.), X, 446-447; Maxim Mihai, "Lipova", *DİA*, XXVII, 193-194; a.m.f., "Modava", a.e., XXX, 221-222.

MIHAI MAXIM

TINAZ, Ali Rıza Avni

(1931-1995)

Türk müzik yazarı,
bestekâr, müzik arşivcisi ve hoca.

İzmir'in Azizye mahallesinde doğdu. Babası Hüseyin Avni Bey, annesi Şefika Hanım'dır. Kurtuluş savaşı esnasında İzmir'e ilk giren süvari teğmeni olan babası "Tinaz" soyadını bu savaşta katıldığı Afyon'daki Tinaztepe'de çarpışması sebebiyle almış, ancak Ali Rıza Avni meslek hayatı boyunca Tinaz soyadını pek kullanmamıştır. 1935'te babasının memuriyeti dolayısıyla Ankara'ya yerleştiler. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladıktan sonra İzmir Yüksek Ticaret ve İktisat Mektebi'ni bitirdi, ardından Gaziemir İkinci Ulaştırma Mektebi'nde yedek subaylığını yaptı. İlk memuriyetine Salihi'deki Demirköprü Barajı'nda başladı. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları 3. İşletme Müdürlüğü Sosyal İşler ve Basın Bürosu Şefliği lokal müdürlüğünde bulundu. 1964'te Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) İz-

Ali Rıza Avni
Tinaz

mir Radyosu'nda göreve başladı. Burada Türk Müziği Yayınları müdürlüğü, TRT Genel Müdürlüğü Türk Sanat Müziği Repertuar Kurulu, Danışma Kurulu üyeliklerinde bulundu. Mart 1981'de emekliye ayrıldı. 1985 yılında Ege Üniversitesi Konservatuvarı'na öğretim görevlisi olarak tayin edildi; burada müzik tarihi ve form bilgisi dersleri verdi. 29 Mart 1995'te vefat etti ve ertesi gün Buca Yeni Mezarlığa defnedildi.

Ortaokulda müzik hocaları Saip Egüz'den aldığı nota ve solfej dersleriyle müzik bilgisini arttıran Ali Rıza Avni 1945'te bir süre Ankara Müzik Derneği'ne devam etmiş, burada Hayri Yenigün, Mehmet Fehmi Tokay, Nuri Halil Poyraz gibi hocalardan faydalanmıştır. Ayrıca Refik Fersan, Münir Nurettin Selçuk, Yesâri Âsim Arsoy, Reşat Aysu gibi müzikşinaslarla çalışmıştır. Devlet Demiryolları'ndaki görevi sırasında kurduğu Türk müzik korosuyla birçok konser vermiştir. Bazı şiirler de yazan Ali Rıza Avni 1950 yılında bestekârlığa başlamıştır. Bestelediği ilk eser güftesi Seyyid Nizamoğlu'na ait, "Deldi bağrım bül-bül-i biçâre nâlânın senin" mısraıyla başlayan nevâ ilâhisidir. Onun 150'nin üzerinde eser bestelediği bilinir. Güftelerinin çoğu kendisine, bazıları Bedri Noyan'a aittir. Mevlî âyini, durak, tevşih ve ilâhi gibi dinî müzik formlarının yanı sıra çeşitli makamlarda takım (peşrev, I. beste, II. beste, ağır semâi, yürük semâi, saz semâisi), kâr ve şarkılar bestelemiştir. Eserlerinden bazıları şunlardır: Segâh peşrevi; mâhur, kürdili-hicazkâr, süzidil saz semâileri; "Açmıştı alevler gibi çehrendeki güller" mısraıyla başlayan süzidil, "Cânan okuyor aşkın ilâhî sesidir bu" ve, "Düştüm bir yol sevdâsına" mısralarıyla başlayan acem-aşiran, "Mecnûn'a demem sen niye Leylâ'ya vuruldun" mısraıyla başlayan rast, "Sensiz geçen anlar bize zindan gibi cânâ" mısraıyla başlayan nihâvend şarkıları; "Ten nihân oldukça aşktan bin nişanlar vermiş ol" mısraıyla başlayan çârgâh durağı ve, "Göster

bana bambaşka cihan göster ilâhî" mısraıyla başlayan neveser ilâhi.

Ali Rıza Avni 1948-1988 yılları arasında çeşitli gazete ve dergilerde bugün örneğine pek az rastlanan 187 adet eleştiri ve bilimsel makale şeklinde müzik yazıları yayımlamıştır. Bu gazete ve dergilerden tesbit edilebilenler şunlardır: *Demokrat İzmir*, *Ege Ekspres*, *Yeni Asır*; *Musiki Mecmuası*, *Musiki ve Nota*, *Mızrap*. Reşat Aysu'nun kürdili-hicazkâr makamında bestelediği saz semâisinin melodileriyle başlayan "Ses ve Saz Dünyamızdan" adlı radyo programı 1961'den itibaren otuz yedi yıl devam etmiştir. En uzun soluklu program olması dolayısıyla Guinness rekorlar kitabına geçen bu programdan başka "Müzik Dünyamızdan Portreler", "Bir Bestecimiz Var", "Yaşayan Bestecilerimiz" adı altında programlar düzenlemiştir. Ali Rıza Avni'nin en önemli yönü arşivciliğidir. 1941 yılından beri topladığı, Türkiye'deki bestekârların değişik dönemlerine ait 4000'den fazla fotoğraf, 8000 taş plak ve 1400 makara bandını sağlığına Ege Üniversitesi Devlet Türk Müzik Konservatuvarı'na bağışlamıştır. Vefatından sonra geride bıraktıkları konservatuvar kütüphanesiyle odasında korunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mustafa Rona, *Yirminci Yüzyıl Türk Musikisi*, İstanbul 1970, s. 683-686; Işıl Başoğlu, *Ali Rıza Avni* (bitirme ödevi, 1996), Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı; Onur Akdoğu, *Ege'de Müzikçiler Ansiklopedisi (İzmir ve İlçeleri)*, İzmir 1997, s. 274-275; Metin Pütmek, "Türk Musikisinin Sessiz Devi-Ali Rıza Avni", *Musiki ve Nota*, sy. 4, İzmir 1983, s. 22-23; Güneş Sabırlı, "Ses ve Saz Dünyasından: Ali Rıza Avni", *Mızrap*, sy. 30, İstanbul 1985, s. 15; Sıdıka Yılmaz, "Sesler ve Fotoğraflarla Tarih İçinde Yolculuk", *Bülten Ege*, sy. 2, İzmir 1989, s. 5; Nilgün Doğrusöz, "Ses ve Saz Dünyamızdan: Ali Rıza Avni", *Tarih: Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, sy. 231, İstanbul 2006, s. 51-53; Öztuna, *BTMA*, II, 393-394; *Müzik Ansiklopedisi* (haz. Ahmet Say), Ankara, ts., I, 121.

NİLGÜN DOĞRUSÖZ

TIP

(الطب)

Arapça'da **tıbb** mevcudu muhafazaya ve eksik olanı (sıhhati) onarmaya işaret eder. İslâm öncesi dönemlerde bunun ism-i mef'ûlü olan **maṭbûb** kelimesi "büyülenmiş" (meshûr) anlamına geldiği için kelimenin kökü ayrıca sihrî mânalar taşımaktaydı (Ebû Bekir İbnü'l-Enbârî, s. 150-151). İnsan için beden sağlığı nasıl hayatî bir önem taşıyorsa sağlığı olma yollarını araştırma da her zaman insanın temel çabalarından bi-